

KWAPIĆ SIĘ (180) *vb impf i pf*

impf (175), *pf* (5) [zawsze *praet*] *BielŻyw* 147, *RejPs* 71v, *HistAl* B6, *BielKron* 417v, *ArtKanc.* sie (118), się (62).

kw- (176), Qw- (2), qu- (2).

a *jasne*.

inf kwapić się (37). ◇ *praes 1 sg* kwapię się (13). ◇ *2 sg* kwapisz się (4). ◇ *3 sg* kwapi się (16). ◇ *1 pl* kwapim się (2). ◇ *2 pl* kwapicie się (2). ◇ *3 pl* kwapią się (9). ◇ *praet 1 sg f* -m się kwapiła (1). ◇ *2 sg m* -ś się kwapił (2). ◇ *3 sg m* kwapił się (19). *f* kwapiła się (2). ◇ *3 pl m pers* kwapili się (9). ◇ *fut 1 sg m* kwapić się będę (1) *RejPs*, będę się kwapił (1) *RejFig*. ◇ *imp 2 sg* kwap się (7), kwąp się (3), kw(a)ć się (3); -a- *BibRadz*, *Mącz*, *KochPieś*, *GrabowSet* (2), *SkarKaz*; -ã- *RejPs*; -a-: -ã- *RejPos* (1 : 2); nie kwap się (4), nie kwąp się (1) *Mącz*, nie kw(a)ć się (2); ~ -ć (7), -p (2), -(p) (11); -p *KochPieś*; -ć : -p *Mącz* (1 : 1). ◇ *3 sg* niech się kwapi (2). ◇ *1 pl* kwa(p)my się (3). ◇ *2 pl* kwapcie się (5) [w tym z *pt*: -ż (2)]; -ć- *LubPs* (2), -p- (1) *HistJóz*, -(p)- (2). ◇ *3 pl* niechże się kwapią (1). ◇ *con 2 sg f* byś się kwapiła (1). ◇ *3 sg f* kwapiła by się (1). ◇ *1 pl m pers* kwapilibysmy się, bysmy się kwapili (2). ◇ *3 pl m pers* by się kwapili (5). ◇ *part praes act* kwapiąc się (21), kwapiący się (*cum f*) (1); -ąc : -ący *RejWiz* (1 : 1).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

1. *Śpieszyć, śpieszyć się, nie zwlekać, iść albo robić coś pośpiesznie; festinare, properare Mącz, Calep, Cn; celerare, instare, maturare, ruere, tendere Mącz; accelerare Calep; praecipitare, praefestinare Cn* (114) : Owaćiem pośeł przybieżał: Kwapiąc fie z liftem Krolewłkim *BierEz* F, L2; powiedzcye oycu memu wżytkę chwałę moię y wślytko coćcye widzyeli w Eipcyę kwapcyę fye á przyweyzćie go do mnie *HistJóz* D4v; *RejPs* 149v, 191; *RejJóz* F5; A tak idz a kwap fię pilnie Bocz fię Czart ma kniemu fyluie [!] *RejKup* o4, f8v [2 r.], o4v; *KrowObr* 79; *RejWiz* 147; *Leop Ier* 9/18; *KochZuz* A4; *RejZwierz* 105; boty ná nogi wzuycie dzyerząc kije w ręku/ á kwapiąc fie będziecie ieść [et comedetis festinanter *Vulg Ex* 12/11] *BielKron* 30, 85, 87, 198v, 308; In festinacionibus nimias suscipere celeritates, S wielkiem pędem fie kwapić. *Mącz* 46a; In transcurso Kwapiąc fie. *Mącz* 75a, 39b, 46a, 125b [3 r.], 211d [2 r.], 234d (21); Thedy záiuত্রá obudził rybitw ráno pielgrzymá/ ktory fie kwapiąc zápomniál onych tabliczek zá drzwiami. *HistRzym* 37v; *WisznTr* 16; Kwáp fye póki iálné zorze Nie západną w byftré morze *KochPieś* 35; Praecelero – Wprzód fie kwapię. *Calep* 829a, 12b, 416a, 514a, [861b]; *WujNT Luc* 2/16, *Act* 20/16; Kwapię fie dla tego/ Aby to [wiadomość] pánu odniół/ idę włkok do niego. *GosłCast* 74, 48.

kwapić się z czego [= *skąd*] [w tym: z czego do kogo (3)] (4): *RejKup* x7v; *Leop Luc* 8/4; GDy thedy tłuźcza wielka śchodziła fie/ á z miałth kwapili fie do niego/ thedy vczynił rzecz do nich przez podobieństwo [*Vulg Luc* 8/4] *RejPos* 62; *WujNT Luc* 8/4.

kwapić się k(u) czemu [= do jakiejś czynności] (2): *RejZwierz* 47; Ieśli nie rowne poczty maćie przeciw łobie/ Nie kwáp fie ku potkaniu rádżę corko tobie. *BielSjem* 32.

kwapić się na kogo (1): przez Orłżę Rzékę śzyroką itěz głęboką/ kwapiąc [!] fye ná Mośkwę zbroynie przebywáli. *OrzQuin* R.

kwapić się z czym [= z jakąś czynnością] (4): *BielKron* 417v; *Funeri instare*, S pogrzebem się kwapić [!]. *Mącz* 418d, 326b; á kogo widział/ ifz się dla niego z iedzeniem kwapi/ ábo co ieść opuścza: mile prosił y vpominał/ áby wolnie y do woley iadł. *SkarŻyw* 335.

kwapić się za czym (1): Iáfrzáb rzekł/ coć do tego/ czemuś mię włąpił/ Ten rzekł/ iżeś się pilnie/ zá Gołębiem kwapił. *RejZwierz* 119.

kwapić się dokąd [w tym: do kogo, do czego (24), k(u) komu, ku czemu (3), „dokąd” (2), „tam” (2), przeciw [= naprzeciw] komu (1)] (31): To włyłzawłzy [o napadzie] Alexander do domu się kwapił, á przyłzedłzy nalazł oycza swego na poły martwego y matkę w ręku Paufaniowych *BielŻyw* 147; *RejJóz* N3; pothim smokowie rozlicznych barw y węzowie poczeli się kwapić [cum impetu veniebant] ku jezioru *HistAl* H6, B6, Cv; Iedná [panna] drugą do pániey kwapiący się mija. *RejWiz* 26, 15, 55, 77v; *Leop Luc* 8/4; Kwáp że się á wciekay tám *BibRadz Gen* 19/22, *Gen* 31/30; *BielKron* 414, 445v; *Properare obviam alicui*, Kwapić się przeciw komu. *Mącz* 492c, 326b [3 r.], 343c; *HistRzym* 129; *RejPos* 62, 128; *SkarŻyw* 471, 498; *LatHar* 121; *WujNT Luc* 8/4; *SkarKaz* 40b [2 r.], 514a, 551a; Bá rozumiem dla czego kwapi się tám: pewnie Chce z wioski wypoláżyć Pángráczá *CiekPotr* 46.

cum inf (3): *BielKron* 81; *Mącz* 140c; Tedy wzięła iy mámká iego y wciekałá/ á gdy się kwapiłá wćiec [cum festinare fugere]/ tedy (on) vpadł/ y chramał *BudBib* 2.Reg 4/4.

W przeciwstawieniu: »poczekać ... kwapić się« (1): Bych lepak miáfto niebá do pieklá nie tráfił/ Iuż cie wolę poczekác/ nie będę się kwapił. *RejFig* Dd.

W charakterystycznych połączeniach: *kwapić się barzo* (6), (co) *rychlej* (4), *pilnie* (2), *prawie, prędko*, *proście*; z *chucią kwapić się, z pędem* (2).

Przysłowie: Nie trzebác się bárzo kwapić/ Chcełzi nieco dobrze spráwić. *BierEz* L3v.

Zwrot: »kwapić się w drogę« = *wyruszać w podróż, odchodzić* [szyk zmienny] (2): w drogę się począł kwapić *BierEz* A4; *SkarŻyw* A4v.

W przen (12) : Qwápcyelz się włyfscy złošnicy á yuż odłtępcye precz *LubPs* bb4v.

kwapić się z czego do czego (1): ktory [św. Paweł] się też bárzo pilnie kwapił s tego domku sprochniałego światá tego do tego tám wiecznego domu swego *RejZwierz* 177v.

kwapić się dokąd [w tym: do kogo, do czego (6), k(u) czemu (2), na co (2), „tam” (2)] (10): *RejPs* Ff4v, Ff6v; *LubPs* P5; *RejPos* 61v; *RejZwierz* 177v; Dla nas się ná świat [Krystus] kwapił, by nas tu náwiedził/ pokoy wieczny nápráwił/ áby też wślyftkie smutne ćielzył/ z ćielzkiey niewoley grzechow wybáwił/ przybytek swoy w fercách ich spráwił. *ArtKanc* A 16; *SkarKaz* 245a [2 r.], 551b. *Cf z czego do czego*.

W przeciwstawieniu: »zostawać ... kwapić się« (1): czemuż my tu ná ziemi zoftáwác chcemy/ á do ćiebie [Jezu] się nie kwapim? *SkarKaz* 245a.

W charakterystycznych połączeniach: *barzo pilnie kwapić się*; z *ochotą kwapić się*.

Szereg: »kwapić się a nie mieszkać« [szyk 1 : 1] (2): *RejKup* v3; A thák nic nie miełzkay á kwáp się do tey winnice Páná swoiego *RejPos* 61v.

a. *Naglić, niecierpliwić się* (2) : mowi Pan/ Oto ia záložę w fundámenćiech Syońkich kámieñ/ kámieñ doświádczony/ Węglowy/ Drogi/ záložony na grunćie/ ktory vwierzy/ niech się nie kwapi [qui crediderit non festinet]. *Leop Is* 28/16.

kwapić się na kogo (1): Nie łkwápiay łie ty na Nawyřłłęgo. Abowiem ty dármo łie kwápiřł nań [*Non festines tu super Allissimum. Tu enim festinas inaniter esse super ipsum*]/ bo wielkie łeřł wyłádzenie łercá twego. *Leop 4.Esdr 4/34*.

2. Być skorym do czego, zabierać się do czego z ochotą, garnąć się, dążyć, zabiegać usilnie; festinare *Vulg, PolAnt; contendere Modrz (66)* : Profzę zá me dobredzieyřłtwo/ Wypuřł mię iuřł ná zwoleńřłtwo. Xánt łie oto nań rozrzewnił. Y zá łzyię go vderzył. Rzekąc/ rychłó łie to kwápiřł/ A czářł ná mię nie pátrzył. *BierEz E*; Acz łie niebilo pocz kwapicz Łiepiei bilo ten czas zapicz *RejRozm 402; RejWiz 29*; Iáko cnotę rozeznać/ nie wczás łie árguie. Bowiem kto łey by pczółki z młodu nie włápi/ Na łtárořł goniąc łie z nią/ łnadź łie proźno kwápi. *RejZwierz 31; HistHel D2*.

kwapić się do kogo, do czego (21): *GliczKsiąřł I3, O; Leop 1.Ioann 3 arg; RejPos 89*; Przypátrzyłem łye łwym myřłom: błád wřłzytki mé łpráwy/ Przetoźem łye wolał kwápić do twoiey vřłtáwy. *KochPs 181*; rzeká tá řwiát łeřł y zá báwy łego/ do ktorego łię łudzie ták kwápią. *SkarŻyw 334, 63, 114, 189, 207, 480; KochFr 134; GórnRozm A4, Gv*; do łiebie [*Panie*]/ ábyřł mię vzdrowił/ kwápię łię: pod twoię obronę łklániam łię *LatHar 206, 204, 217; WysKaz 47*; Więźień łłufźnie o zbrodnie y grzechy łwoie poimány/ do łádu łię nie kwápi: káźdey odwłocze rad *SkarKaz 8a, 8a marg. Cf Zwrot*.

kwapić się do czego [= *do jakiejřł czynnořłci lub stanu*] (7): *RejPs 71 v*; koźdy człowyek vchodząc nawáłnych grzechow/ żądzey/ á miłóřłci Wenuřłowej/ kwápić łie ma do małżeńřłtwá/ yáko do pewnego portu. *GliczKsiąřł P2; RejPos 152v; OrzJan 86; [Matka Boża]* Vprzedza náwiedzeniem y pozdrowieniem/ dáłeko podleýřłą: y oney łię vniża/ y łtárlřłá láty powinná człci/ y do łey łię połługi kwápi. *SkarKaz 580b, 576a, 608b*.

kwapić się ku komu, ku czemu (5): *RejPs 125 marg*; Qwápić łie łłufłłnye yuřł ma káźdy człowyek żywy/ Ku Pánu ktory w drogach łwych yeřł łpráwyedliwy *LubPs ff, ff marg; Leop *2v; RejPos 6*.

kwapić się ku czemu [= *do jakiejřł czynnořłci*] (2): *RejPs 103v*; Iáko żadny w bogáctwách nie ma duřłć/ ále łie Boźey pomłty bać/ Iáko ku pokućie ma łie kwápić/ á słowá Boźego pilnie łłucháć. *Leop Eccli 5 arg*.

kwapić się na co (7): Ieřłzczeń nieprawie nieřłzczeńny kogo krzywda trapi Ale to łnadz nieřłzczeńnieyřłzy kto łie na nię kwapi Iakos łie ty tu vpornie na mię vkwapıla *Rejřłz H7; GliczKsiąřł Q4v*; Kto łepák zwyczáiu niema/ iz do Piáćidźieyřłt lath krwie niepuřłzczał: iuřł dáłey niema łye ná nię kwápić. *SienLek 36v; BudBib Iob 31/5; SkarŻyw 511, 597*; Noe z Korabiem czekał ná przygodę/ My bez potrzeby kwápił łię ná wodę/ Nas czeka wodá/ Noe wody czekał *KlonFlis D3v*.

kwapić się z kim (2): przeto rodzicy niechayby łie nie kwápiłi z dzyećmi łwemi do dworu boć nyemáłz po co *GliczKsiąřł I3; RejPos 152v*.

cum inf (11): *BierEz B4v; FalZioł V 73v; BielŻyw 41*; záwźdy łie kwápić będeć czynić wolá [!] twoię. *RejPs 179v; Leop 4.Esdr 4/26 [2 r.], 42; SienLek 32v; ModrzBaz 45v*; Spieřł łię z ochłodá/ kwáp łię [*Ojczę*] mnie záchowáć *GrabowSet Q3v, E2v*.

W powtórzeniu intensyfikujácy (1): boć then řwiát kwápi łie á kwápi przemináć [!] [*quoniam festinans festinat saeculum pertransire*]/ á nie moźe thego poiąć áby mógl znořłć przyřłłe rzeczy/ kthore łą obiecáne łpráwyedliwym *Leop 4.Esdr 4/26*.

W charakterystycznych połączeniach: kwapić się bar(d)zo (2), co narychlej, nagle, rychło; kwapić się marnie, prożno, słusznie, umyślnie,

Przysłowia: Vcież fie do rozumu á nie kwáp fie márníe/ Gdyż widzifz iż twa zła myfl do złego fie gárnie. RejWiz 134v; [Rozmyflay fye długo/ á z lekká fye kwáp. LorichKosz 95v (Linde)].

Nie kwap fie mowić fluchaj wiele. BielŻyw 41.

Zwrot: »kwapić się nie kwapiąc [do czego]« (1): do ręki oycowfkiey fie kwápi Nie kwápiąc/ á on flmutny go oblápi GrochKal 6.

Szeregi: »kwapić się a mieć się« (1): ná który [stan kapłański] flnadź wfelki człowyeq z ofobliwey chući á vmyflu włanego myałby fie kwápić/ á ku nyemu fie wfelką pilnofcyą á pracą myeć GliczKsiąż O4v.

»kwapić się a spieszyć« (1): Przeto tedy iż ten yeft cel/ do kthorego fie każdy człowyeq kwápić á fpyełfyć ma GliczKsiąż O.

a. Łakomić się, być chciwym (6) : Ták fie máłpá vfzkodziłá/ Iże fie bárzo kwápiłá: Przeto fie trzeba rozmyfláć/ Máłey flzkody nie bárzo dbác. BierEz Q3v.

kwapić się na kogo, na co (5): BierEz Nv [2 r.]; nye trzeba fie dzifia ná kápłáńftwá kwápić/ yełli ku te^{mv} godności nie ma fyn. GliczKsiąż O6v; Nyema fie tedy żaden człowyeq ná co kwápić/ yełliby gładką á nyerządną żonę chcyał poyać GliczKsiąż P8v, B8.

Przysłowie: Nie kwáp fie nigdy ná dáry/ Chcełzli nie vfzczerbić wiáry. BierEz Nv.

Synonimy: 1. pośpieszać, śpieszyć, śpieszyć się; 2. garnąć się, mieć się, śpieszyć się; a. łakomić się.

Formacje współrdzennic cf KWAPIĆ.

Cf KWAPIĄCY SIĘ